

ICN:S ETISKA KOD FÖR SJUKSKÖTERS KOR

FÖRORD

SVENSK SJUKSKÖTERSKEFÖRENING, SSF, presenterar här en revidering och nyöversättning av International Council of Nurses, ICN:s etiska kod för sjuksköterskor.

All omvårdnad har en etisk dimension och varje sjuksköterska har ett moraliskt ansvar för sina bedömningar och beslut. Det som kanske är nytt för vår tid är att de etiska frågeställningarna i vården blir fler, mer svårbedömda och i större utsträckning än tidigare berör var och en av oss. Frågorna spänner över vida fält, allt ifrån hur man bevarar integritet och visar respekt i den dagliga omvårdnaden till frågor om organdonation, lagring av genetisk information och prioriteringar av vårdåtgärder.

Den omvårdnadsvetenskapliga kunskapen har under senare år fördjupats och grundläggande värden i vårdarbetet har förtydligats. Sjuksköterskor har ansvar att påverka utvecklingen och i samhällsdebatten förmedla sin kunskap om hur människors sociala och ekonomiska villkor påverkar hälsan. Det är därför viktigt att varje sjuksköterska utvecklar ett personligt förhållningssätt till etiska koder. Det som utmärker en profession är hur de professionella använder framtagen kunskap i praktiken.

ICN:s etiska kod kan användas av varje sjuksköterska individuellt, eller för att tillsammans med andra hålla den etiska diskussionen levande med syfte att vara förebild och utveckla god omvårdnad.

Stockholm i november 2007

Ania Willman, Ordförande,
Svensk sjuksköterskeförening

ICN:s ETISKA KOD FÖR SJUKSKÖTERS KOR

INTERNATIONAL COUNCIL OF NURSES (ICN) antog den första etiska koden för sjuksköterskor 1953. För att den etiska koden alltid ska vara aktuell revideras den efter behov. Den senaste versionen är denna, fastställd 2005.

ICN *Code of Ethics* finns tillgänglig på flera andra språk.

JURIDISKT

Ingen del av denna publikation får återges i skrift, genom fotostatkopier eller kopieras på något annat vis, ej heller lagras i en dator eller överförs i annan form utan skriftligt tillstånd från International Council of Nurses. Eftertryck, inklusive översättning till andra språk, är helt förbjudet.

Korta utdrag (färre än 300 ord) får reproduceras utan tillstånd endast när källan anges. Copyright (c) 2006 by ICN – International Council of Nurses, 3, place Jean-Marteau, CH-1201 Geneva (Switzerland)

ISBN: 92-95040-41-4

INLEDNING

BEHOVET AV VÅRD är universellt.

I vårdens natur ligger respekt för mänskliga rättigheter, kulturella rättigheter, rätten till liv, till värdighet och till att behandlas med respekt.

Omvårdnaden är därför respektfull och begränsas inte av ålder, hudfärg, trosuppfattning, kultur, funktionsnedsättning eller sjukdom, kön, sexuell läggning, nationalitet, politisk åsikt, etnisk tillhörighet eller social status.

Sjuksköterskans fyra grundläggande ansvarsområden är: att främja hälsa, att förebygga sjukdom, att återställa hälsa samt att lindra lidande. Sjuksköterskan erbjuder vård till individen, familjen och allmänheten. Sjuksköterskan samordnar sitt arbete med närstående yrkesgrupper.

KODEN

ICN:S ETISKA KOD för sjuksköterskor har fyra huvudområden som sammanfattar riktlinjerna för etiskt handlande.

4

KODENS OMRÅDEN

1.

SJUKSKÖTERSKAN OCH ALLMÄNHETEN

Sjuksköterskans primära ansvar är att ge människor vård.

I vårarbetet verkar sjuksköterskan för en miljö där mänskliga rättigheter, värderingar, sedvänjor och trosuppfattning hos individ, familj och samhälle respekteras.

Sjuksköterskan ansvarar för att den enskilda individen får information som ger förutsättningar till samtycke för vård och behandling.

Sjuksköterskan behandlar information, som individen ger, konfidentiellt samt använder sitt omdöme när information delges andra.

Sjuksköterskan delar med samhället ansvar för att initiera och stödja åtgärder som tillgodoser, i synnerhet svaga befolkningsgruppers hälsa och sociala behov.

Sjuksköterskan har även del i ansvaret att bevara och skydda miljön mot överexploatering, föroreningar, förstörelse och ödeläggelse.

2.

SJUJKÖTERSKAN OCH YRKESUTÖVNINGEN

Sjuksköterskan har ett personligt ansvar för sitt sätt att utöva yrket och för att genom livslångt lärande behålla sin yrkeskompetens.

Sjuksköterskan sköter sin hälsa så att förmågan att ge vård inte äventyras.

Sjuksköterskan värderar sin egen och andras kompetens när han eller hon åtar sig ansvar eller delegerar det till andra.

Sjuksköterskan uppträder alltid på ett sätt som bidrar till yrkets anseende och främjar allmänhetens tillit.

Vid användning av teknik och ny forskning ansvarar sjuksköterskan för att omvårdnaden sker i överensstämmelse med individens säkerhet, värdighet och rättigheter.

3.

SJUJKÖTERSKAN OCH PROFESSIONEN

Sjuksköterskan har huvudansvaret för att utarbeta och tillämpa godtagbara riktlinjer inom omvårdnad, ledning, forskning och utbildning.

Sjuksköterskan är aktiv när det gäller att utveckla omvårdnad som vilar på evidensbaserad kunskapsgrund.

Genom sin yrkesorganisation medverkar sjuksköterskan till att skapa och upprätthålla säkra, rättvisa, sociala och ekonomiska arbetsförhållanden.

4.

SJUJKÖTERSKAN OCH MEDARBETARE

Sjuksköterskan verkar för gott samarbete med övrig personal.

Sjuksköterskan ingriper på lämpligt sätt för att skydda enskilda individer, familjer och samhälle när deras/ dess hälsa är hotad av medarbetare eller andra personers handlande.

TILLÄMPNING AV ICN:S ETISKA KOD

DE FYRA OMRÅDEN som ingår i ICN:s etiska kod för sjuksköterskor; *sjuksköterskan och allmänheten, sjuksköterskan och yrkesutövningen, sjuksköterskan och professionen och sjuksköterskan och medarbetare*, utgör en referensram för etiskt handlande. Följande översikt är till för att stödja sjuksköterskor att omsätta koden i yrkesutövningen.

Som sjuksköterska och sjuksköterskestuderande kan du:

- 👉 **STUDERA** varje område som ingår i koden.
- 👉 **REFLEKTERA** över vad varje huvudområde betyder för dig. Tänk på hur du kan tillämpa det etiska förhållningssättet i ditt eget arbetsområde inom vård: omvårdnad, undervisning, forskning eller ledning.
- 👉 **DISKUTERA** koden med medarbetare och andra.
- 👉 **ANVÄNDA** specifika exempel ur din egen erfarenhet för att identifiera etiska dilemman och riktlinjer som anges i koden. Identifiera hur du skulle vilja lösa dilemmat.
- 👉 **ARBETA** i grupper för att förklara hur etiskt beslutsfattande går till. Arbeta för att nå enighet om riktlinjer för etiskt förhållningssätt.
- 👉 **SAMARBETA** med din nationella sjuksköterskeorganisation, dina medarbetare och övriga intressenter vid tillämpning av etiska riktlinjer inom klinisk omvårdnad, undervisning, ledning och forskning i omvårdnad.

FÖRSLAG TILL ANVÄNDNING AV ICN:S ETISKA KOD

ICN:s etiska kod för sjuksköterskor är en vägledning till att handla i överensstämmelse med sociala värderingar och behov. Den är enbart meningsfull om den tillämpas som ett levande dokument för hälso- och sjukvårdens verksamhet.

För att koden ska uppfylla sitt syfte måste den förstås, införlivas och användas av sjuksköterskor i alla aspekter av deras arbete. Det gör att den måste vara tillgänglig för studenter och sjuksköterskor under såväl studietid som arbetsliv.

KODENS OMRÅDE 1: SJUKSKÖTERSKAN OCH ALLMÄNHETEN

YRKESUTÖVANDE SJUKSKÖTERSKOR OCH LEDARE	LÄRARE OCH FORSKARE	NATIONELLA SJUKSKÖTERSKE-ORGANISATIONER
Ger omvårdnad som respekterar mänskliga rättigheter och tar hänsyn till människors värderingar, vanor och tro.	Uppmärksammar att mänskliga rättigheter, rättvisa, jämlikhet och solidaritet är integrerat i kursplaner för vård och omvårdnad.	Utarbetar policyer och riktlinjer som stödjer mänskliga rättigheter och etiska normer.
Ger kontinuerlig vidareutbildning i etiska frågor.	Ger undervisnings- och inlärningsmöjligheter i etiska frågor och beslutsfattande.	Arbetar aktivt för att involvera sjuksköterskor i etiska kommittéer.
Ger den information som behövs för att uppnå informerat samtycke och informerar om rättigheten att välja eller vägra behandling.	Ger undervisnings- och inlärningsmöjligheter relaterat till informerat samtycke.	Tillhandahåller riktlinjer och policyer samt ger fortlöpande utbildning beträffande informerat samtycke.
Använder system för journalföring och informationshantering som garanterar sekretess.	Inför begrepp som till exempel integritet och sekretess i kursplaner.	Införlivar frågor om sekretess och integritet i en nationell etisk kod för sjuksköterskor.
Utvecklar och övervakar att arbetsmiljön på arbetsplatsen är säker.	Gör studenter uppmärksamma på sjuksköterskans sociala roll och utrymme för agerande i aktuella samhällsproblem.	Verkar aktivt för en säker och hälsosam miljö.

KODENS OMRÅDE 2: SJUKSKÖTERSKAN OCH YRKESUTÖVNINGEN

YRKESUTÖVANDE SJUKSKÖTERSKOR OCH LEDARE	LÄRARE OCH FORSKARE	NATIONELLA SJUKSKÖTERSKERGANISATIONER
Utarbetar standarder för omvårdnad och en arbetsmiljö som främjar säkerhet och vårdkvalitet.	Ger möjligheter till undervisning/lärande som uppmuntrar ett livslångt lärande och kompetens för yrkesutövning.	Tillhandahåller möjligheter för kontinuerlig utbildning, genom bland annat tidskrifter, konferenser och distansutbildning.
Utarbetar metoder för professionell utvärdering, skapar möjligheter till vidareutbildning och om det krävs, förnyelse av legitimation.	Bedriver och sprider forskning som visar sambandet mellan kontinuerligt lärande och professionell kompetens.	Verkar aktivt för att säkerställa möjligheter till kontinuerlig vidareutbildning samt standarder för kvalitetssäkring.
Följer och främjar den personliga hälsan hos vårdpersonal i relation till deras arbetsuppgifter.	Visar på betydelsen av personlig hälsa och exemplifierar dess relation till andra värden.	Arbetar för en sund livsstil, god arbetsmiljö och hög service för sjuksköterskor.

KODENS OMRÅDE 3: SJUKSKÖTERSKAN OCH PROFESSIONEN

YRKESUTÖVANDE SJUKSKÖTERS KOR OCH LEDARE	LÄRARE OCH FORSKARE	NATIONELLA SJUKSKÖTERSKE-ORGANISATIONER
Utarbetar standarder för omvårdnad, forskning, undervisning och ledning.	Ger möjligheter till undervisning/lärande om hur standarder utarbetas för omvårdnad, forskning, undervisning och ledning.	Samarbetar med andra för att fastställa standarder för omvårdnad, forskning, undervisning och ledning.
Stimulerar arbetsplatsen att bedriva, sprida och använda forskning som är relaterad till omvårdnad och hälsa.	Forskar, sprider och använder forskning för att främja sjuksköterskeprofessionen.	Utvecklar policyer, strategier, riktlinjer och standarder som är relaterade till omvårdnadsforskning.
Uppmuntrar medlemskap i nationella sjuksköterskeorganisationer i syfte att förbättra sjuksköterskors socioekonomiska villkor.	Gör studenterna medvetna om betydelsen av professionella sjuksköterskeorganisationer.	Verkar aktivt för rättvisa sociala och ekonomiska arbetsförhållanden för sjuksköterskor. Utarbetar strategier och riktlinjer för att hantera arbetsmiljöfrågor.

KODENS OMRÅDE 4: SJUKSKÖTERSKAN OCH MEDARBETARE

YRKESUTÖVANDE SJUKSKÖTERSKOR OCH LEDARE	LÄRARE OCH FORSKARE	NATIONELLA SJUKSKÖTERSKE-ORGANISATIONER
Utvecklar medvetenhet om specifika och överlappande funktioner där det kan uppstå motsättningar mellan yrkesgrupper.	Utvecklar förståelse för andra personalgruppers yrkesroller.	Stimulerar samarbetet med andra närstående discipliner.
Utvecklar strukturer på arbetsplatsen som stödjer allmänna, professionella och etiska värderingar och förhållningssätt.	Förmedlar omvårdnadsetik till andra yrkesgrupper.	Utvecklar förståelse för andra professioners etiska problemställningar.
Utvecklar metoder för att skydda individen, familjen eller samhället när vården hotas av vårdpersonalens handlande.	Gör studenterna medvetna om behovet av att skydda individen, familjen eller samhället när vården hotas av vårdpersonalens handlande.	Tillhandahåller policyer, riktlinjer och samtalsforum i syfte att skydda människor när vården hotas av vårdpersonalens handlande.

FÖRKLARINGAR TILL UTTRYCK

SOM ANVÄNDS I ICN:S ETISKA KOD FÖR SJUKSKÖTERS KOR

FAMILJ

En social enhet bestående av medlemmar relaterade genom blod, släktskap, emotionell eller laglig relation.

INFORMATION FRÅN INDIVIDEN

Den information en sjuksköterska får i arbetet som upplevs privat för individen och familjen och som, om den avslöjas, kan kränka privatlivet, orsaka obehag, förödmjuka eller skada den enskilde eller familjen.

MEDARBETARE

Andra sjuksköterskor, hälso- eller icke hälsoorienterade yrkesarbetare och professionella.

PERSONLIG HÄLSA

En sjuksköterskas fysiska, psykiska, sociala och andliga välbefinnande.

RELATERADE GRUPPER

Andra sjuksköterskor, annan vårdpersonal samt andra professionella som ger service till en individ, familj eller samhället och som strävar mot gemensamma önskvärda mål.

SAMARBETSRELATIONER

En yrkesrelation baserad på kollegiala och ömsesidiga handlingar, och ett uppträdande som siktar mot att nå vissa mål.

SJUKSKÖTERSKANS DELAKTIGHET I SAMHÄLLET

En sjuksköterska, i egenskap av professionell yrkesutövare och medborgare, initierar och stödjer lämpliga åtgärder för att tillgodose medborgarnas vårdbehov och sociala behov.

SPRIDNING AV ICN:s ETISKA KOD FÖR SJUKSKÖTERSKOR

FÖR ATT KODEN ska vara effektiv måste den vara känd av sjuksköterskor. Vi uppmanar er att hjälpa till att sprida den till högskolor/universitet där sjuksköterskor utbildas, yrkesutövande sjuksköterskor, sjukskötersketidskrifter och massmedia. Koden bör också spridas till andra professioner inom vården, allmänheten, konsumentorganisationer och beslutsfattare samt till människorättsorganisationer och sjuksköterskornas arbetsgivare.

MÅNGA SKÄL ATT BLI MEDLEM!

VI ÄR EN MÖTESPLATS för sjuksköterskans professionella utveckling. Tillsammans med våra 50-tal sektioner och nätverk samt *Sjuksköterskans etiska-, kvalitets- och vetenskapliga råd* utvecklar och stärker vi professionen.

SOM MEDLEM FÅR DU:

- *Omvårdnadsmagasinet* – vår populärvetenskapliga tidskrift – hem till dig 6 gg/år
- Medlemsrabatt på kurser och konferenser
- Hyra fritidsstugor i Huså, Jämtlandsfjällen
- Söka stipendier och fonder för projektmedel, fortbildning och ekonomiskt stöd

Svensk sjuksköterskeförening är en professionell sammanslutning av sjuksköterskor. Vi företräder professionens kunskapsområde med syfte att främja forskning, utveckling och utbildning inom vård och omsorg. Föreningen bildades 1910. Alla legitimerade sjuksköterskor och sjuksköterskestuderande kan bli medlemmar. www.swenurse.se

PRODUKTIONSFAKTA

ÖVERSÄTTNING: Svensk sjuksköterskeförening

GRAFISK FORM: Losita Design

BILD: PhotoDisc

TRYCK: Danagårds Grafiska 2008

EGNA ANTECKNINGAR ▶

ICN:S ETISKA KOD FÖR SJUKSKÖTERSKOR

Svensk sjuksköterskeförening – SSF

Baldersgatan 1

114 27 Stockholm

Tfn: 08-412 24 00

Fax: 08-412 24 24

E-post: ssf@swenurse.se

Hemsida: www.swenurse.se